

Администрация на президента

ГОДИШЕН ДОКЛАД НА КОМИСИЯ ПО ПОМИЛВАНЕТО

ЯНУАРИ 2023 Г.
ДЕКЕМВРИ 2023 Г.

СТРУКТУРА НА КОМИСИЯТА

През изминалата година не са настъпили промени в числеността и състава на Комисията. Тя се състои от шестима членове, в това число и председател. Назначени са с укази на президента. Комисията по помилването работи без експерти на трудов договор. Членовете на комисията са лица с доказани високи професионални качества – юристи, криминолози, психолози, лекари. Всички имат богат практически опит в съответната област и наука, част от тях са и дългогодишни членове на комисията през предшестващи мандати.

ДЕЙНОСТ НА КОМИСИЯТА

Президентът/Вицепрезидентът упражняват правото на помилване съгласно чл. 98, т. 11 от Конституцията. Правото на помилване е проява на висша държавна милост, прилага се като изключителен способ за пълно или частично опрощаване на наказанието, наложено с влязла в сила присъда в случаите, когато поради настъпили след осъждането важни или изключителни обстоятелства, то е станало прекомерно или нецелесъобразно и така се е създадо нетърпимо правно и житейско положение, което не може да бъде облекчено по друг начин.

Целта на Комисията е да осигури всички необходими условия по събирането на данни и изготвянето на становища с предложения по постъпилите молби, които да представи на държавния глава или вицепрезидента, за да могат да вземат информирано решение във всеки отделен случай.

Комисията по помилването работи по правила, приети и утвърдени с Указ №38/22.01.2022 г. на Президента. Правилата са приети след влизане в сила на Европейския регламент за защита на личните данни ЕС 2016/679 и са съобразени с разпоредбите му, както и с другите норми, относими към материята и могат да се видят на електронната страница на президента. В тях са регламентирани правното положение и функции на Комисията.

ОБЩИ ДАННИ

Данните, които Комисията изнася в информационните си справки и отчети са на база на постъпилите молби за помилване и на данните от ГДИН по всеки отделен случай. Поради това изводите от работата ѝ и тенденциите, които се наблюдават също са базирани на тези данни и това може да доведе до разлики с официалната статистика, която предоставят МВР, МП, Прокуратурата и НСИ. Показателите, по които Комисията класифицира случаите, са специфични и в съответствие с принципите и критериите, които се прилагат при оценката на обстоятелствата и данните при молбите за помилване.

За периода са постъпили 274 молби за помилване.

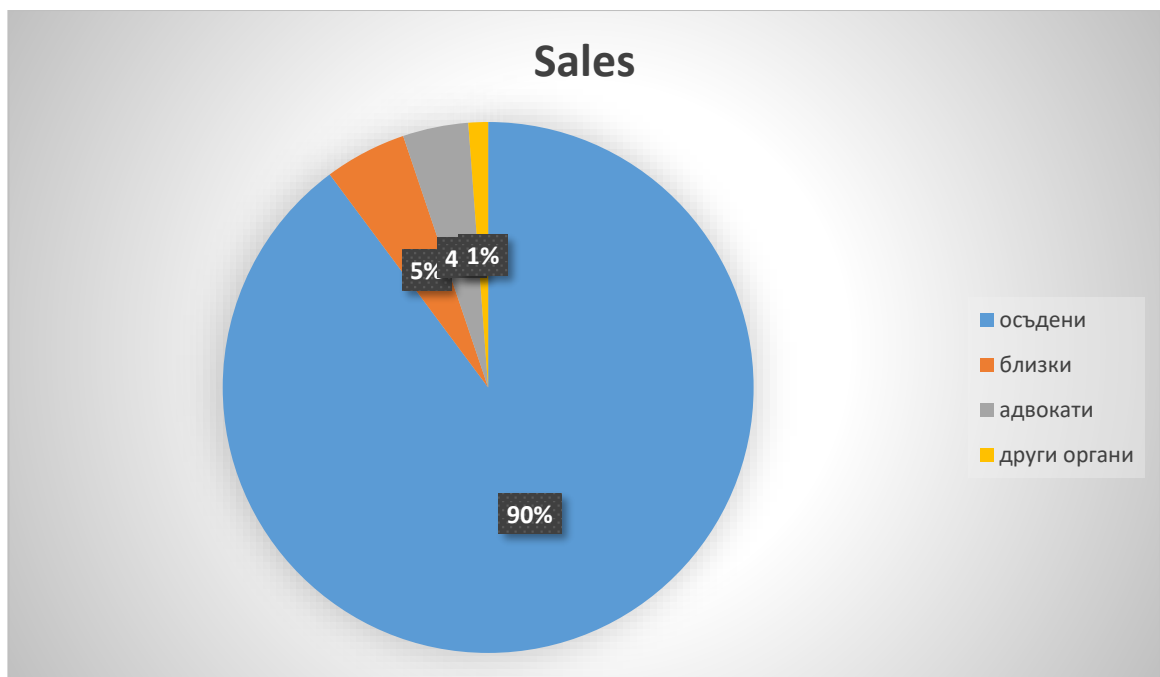
Молбите са разгледани на 19 заседания. За обсъждания период решените молби са 256. Средната натовареност на член от Комисията е 51 молби. Членовете на Комисията са се произнесли с предложение за отказ по 218 молби, предложили са прекратяване по 36 от случаите, а в 2 случая лицата са помилвани с указ.

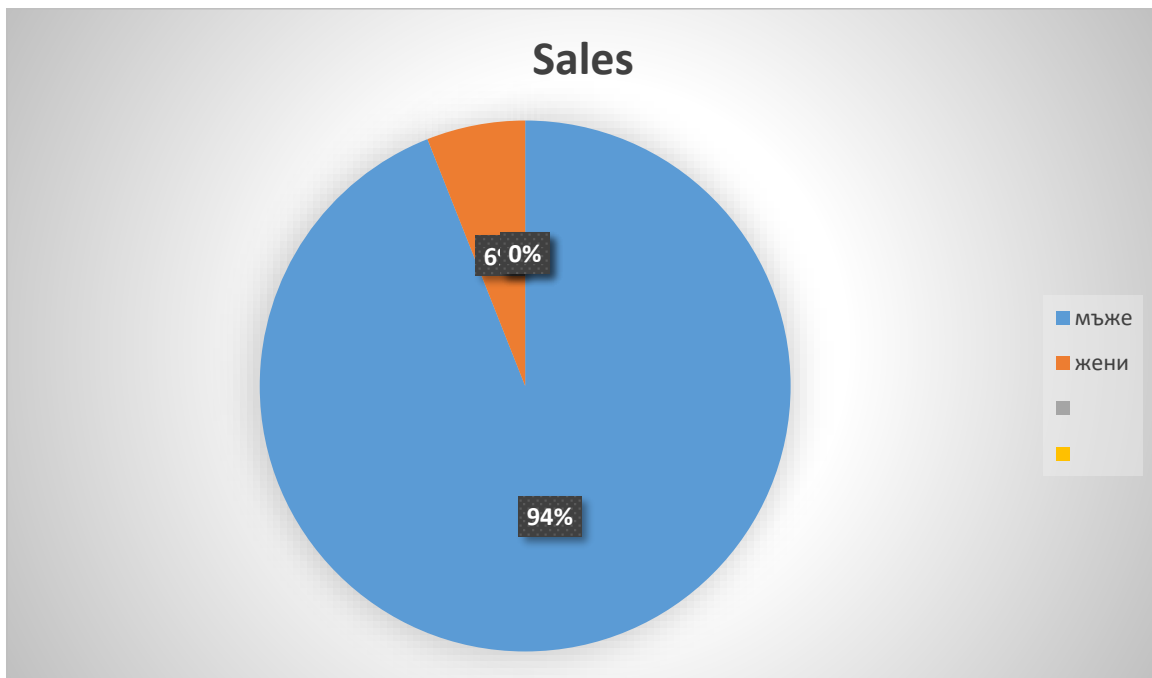
Част от наблюдаваните от Комисията тенденции са изведени по различни признаци и критерии, които се прилагат и при разглеждането на молбите и изготвянето на предложенията за помилване.

ПРОФИЛ НА МОЛИТЕЛИТЕ

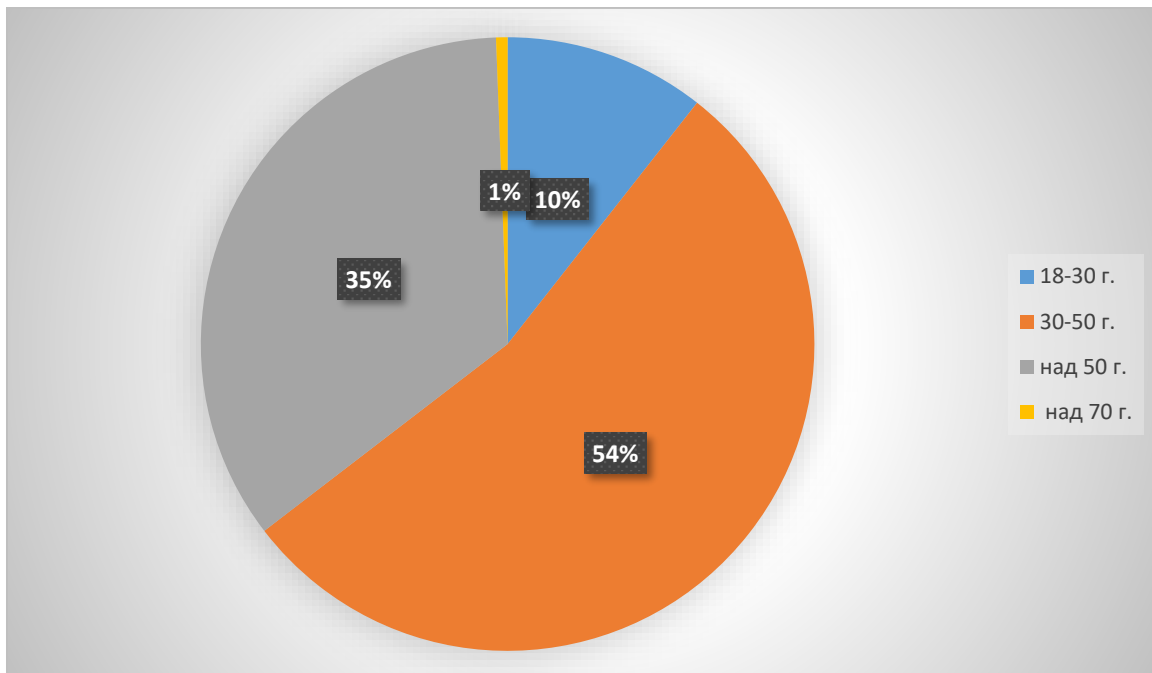
През разглеждания период се запазва тенденцията молители да бъдат предимно самите осъдени лица. В Комисията постъпват и молби за помилване от адвокати, близки или други лица и организации, но техният брой е значително по-малък.

Податели

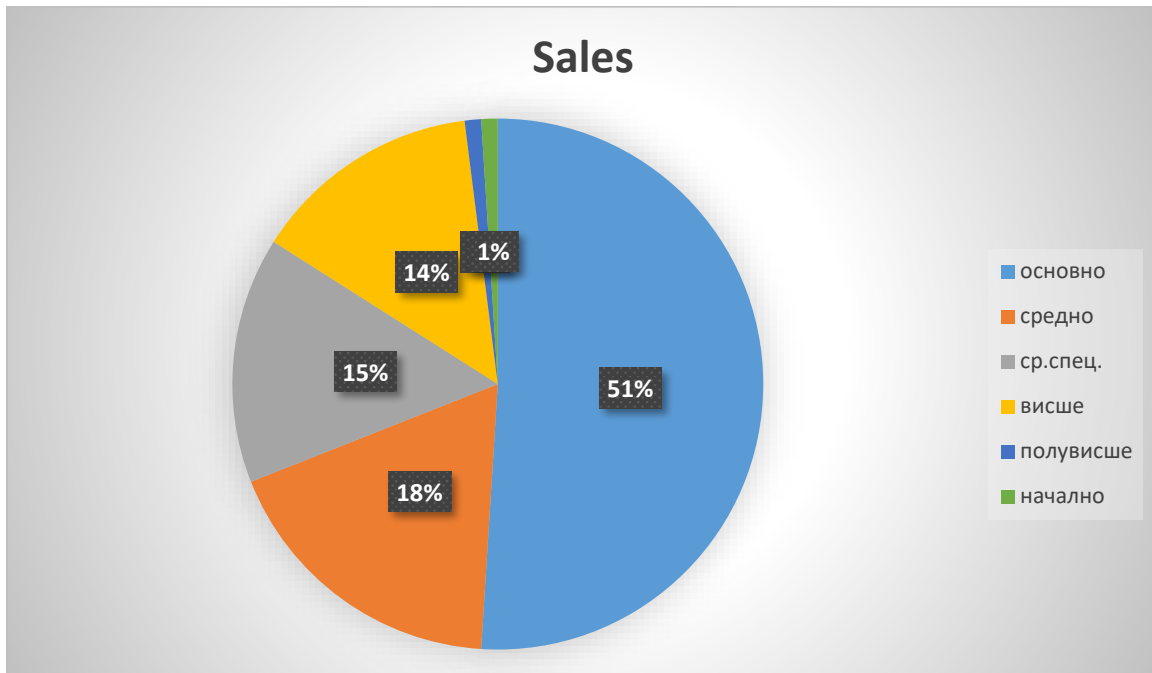

Пол на молителите

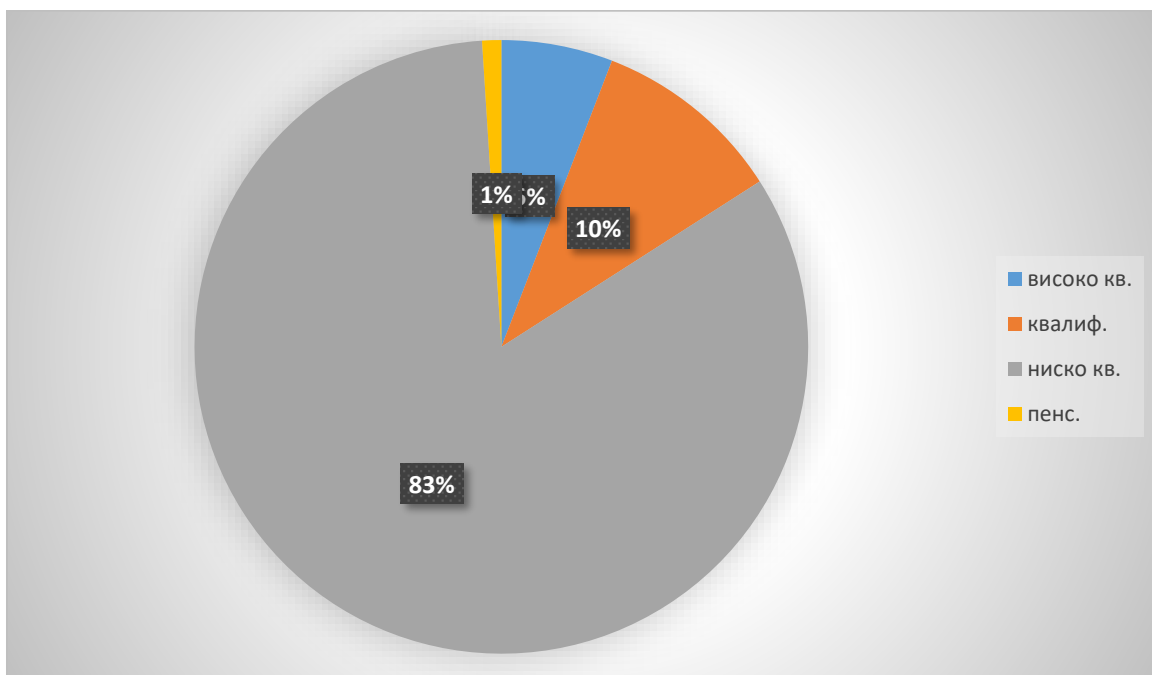
Жените, от и за които е искано помилване, са 15 на брой, което е обяснимо с факта, че те са процентно доста по-нисък брой от цялата затворническа популация.

Възраст на молителите

Отново най-многобройна е групата на молителите на възраст 30-50 г., следвани от тези над 50 г. Молителите на възраст над 70 г. са най-малък процент, следвани от тези от групата 18-30 г.. За изтеклата година няма непълнолетни молители.

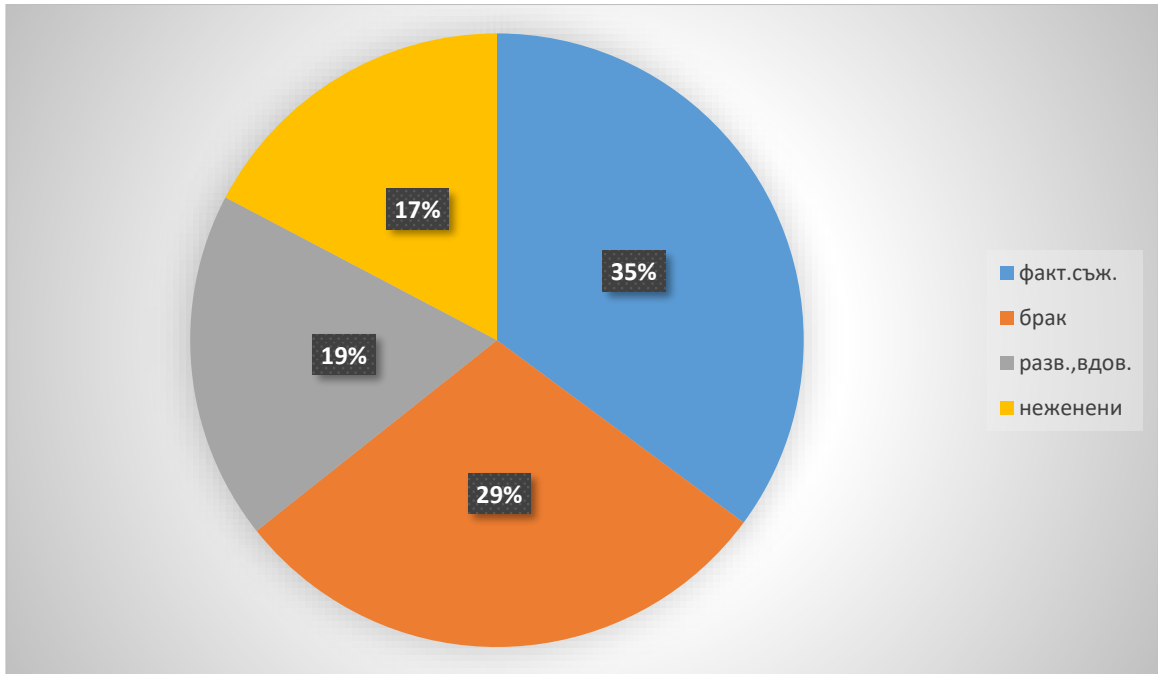
Образование на молителите

Делът на молителите с основно и средно образование е най-голям. Следват тези със средно специално, висше, полувисше и начално. Само за няколко души е отбелязано, че са неграмотни.

Упражнявана професия и труд

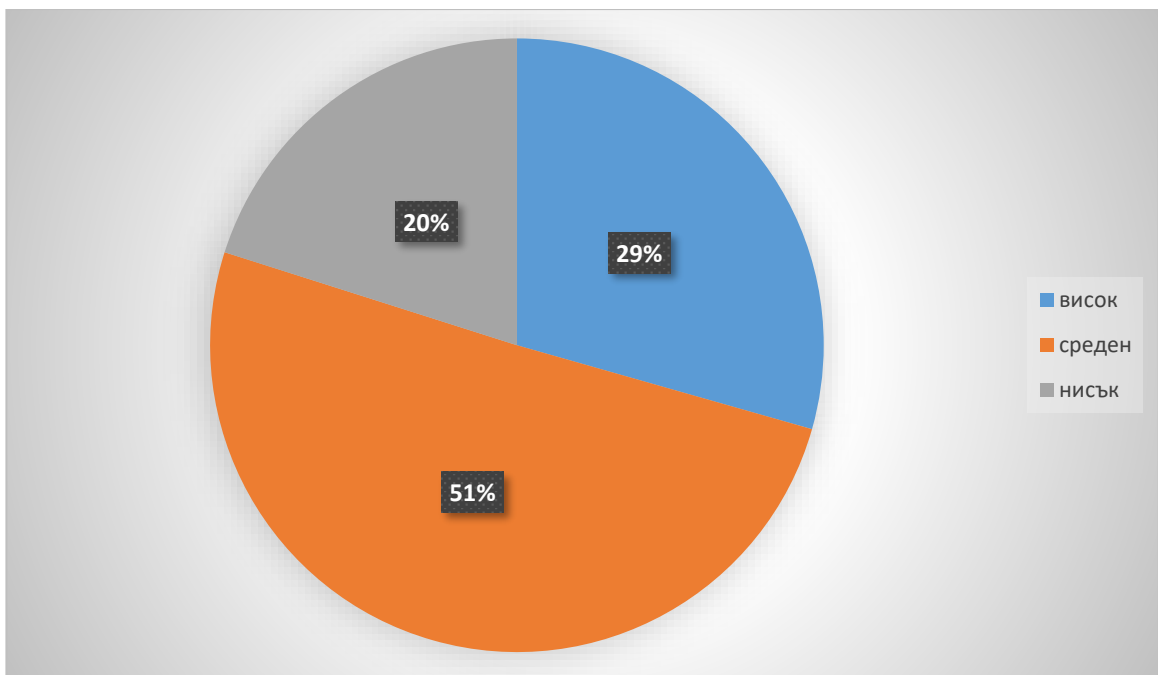
Най-значителна група от молителите упражняват ниско квалифициран труд, следвани от тези, упражняващи квалифициран труд. Молителите, упражняващи висококвалифициран труд са малък процент, а най-малка група са пенсионерите.

Семейно положение

Най-голям е броят на молителите, които живеят в условията на фактическо съжителство, следвани от тези, които са в брак, разведени или вдовци и тези, които нямат партньор.

Риск от рецидив на молителите

Най-голям процент от молителите са тези със среден риск от рецидив, следвани от тези с висок. Най-малък процент са молителите с нисък риск от рецидив.

МОТИВИ, ОБОСНОВАВАЩИ ПОМИЛВАНЕ

Мотивите, с които молителите обосновават молбата си за помилване са идентични с тези от предходните години.

Отново броят на молителите, искащи помилване по хуманитарни причини и тези, които търсят основание за помилване в здравословното си състояние е почти равен.

В първия случай се излагат твърдения за влошаване на семейните отношения, вследствие изтърпяване на наказанията, необходимост от полагане на грижи и осигуряване издръжка на семейството, в това число и децата, заболявания или смърт на близки. В голямата си част тези данни са в противоречие със заключенията, до които Комисията достига след преценка на предоставената официална информация от различни органи. В болшинството от случаите нито едно от изтъкваните обстоятелства не е било мотив, достатъчен да възпре молителя от извършване на престъпление, поведението на самите молители е причина за влошените отношения в семейството, липсата на трудова заетост не осигурява финансова издръжка на семействата.

Във втория случай обикновено се твърди, че здравословното състояние е несъвместимо с условията в местата за лишаване от свобода и че молителят се нуждае от специализирани медицински грижи. Обикновено това отново е в противоречие с установеното от Комисията – същото здравословно състояние е било налице и преди и по време на извършване на престъпленията, изтърпяването на наказанието не е несъвместимо със здравословното състояние. Молителите, намирайки се в местата за лишаване от свобода, като здравноосигурени лица получават консултации и лечение, които не биха могли да си осигурят на свобода, поради липса на осигуряване или финансови средства за осигуряване на лечението. Представените по преписките документи показват, че на молителите се осигуряват необходимите възможности за консултации с водещи специалисти в специализирани клиники и болници.

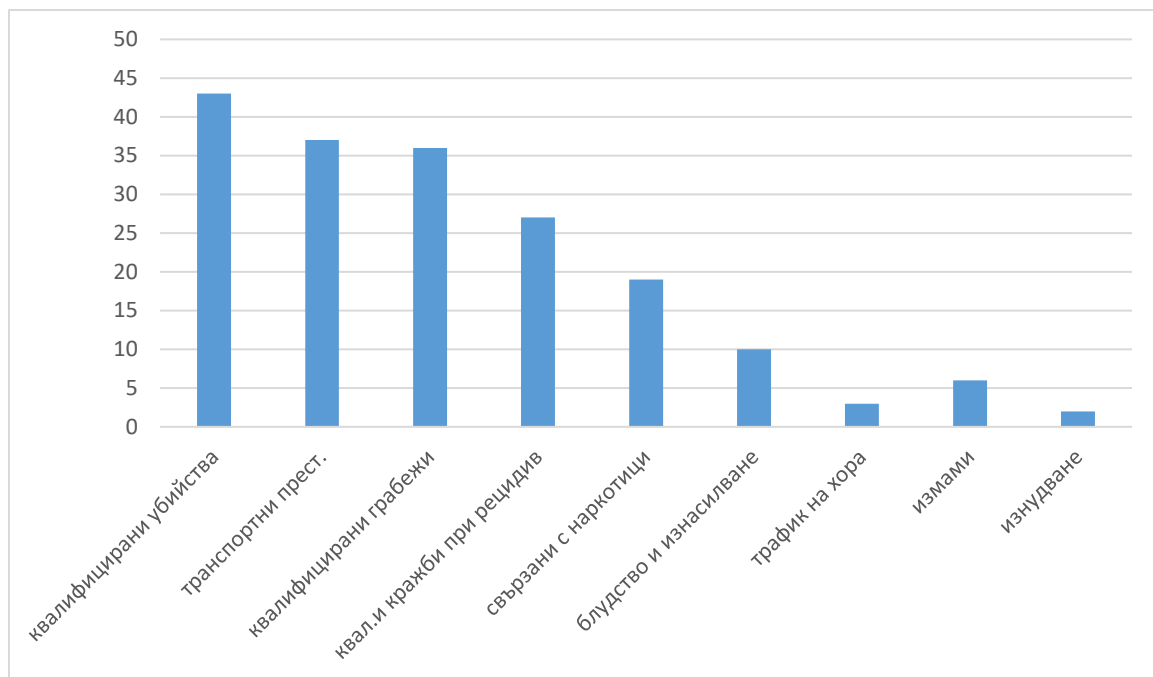
Фактически изтърпяната част от наказанието, самооценката за добро поведение, наличието на награди и липса на наказания, полагането на труд или желанието за такова са трета част от мотивите, с които се иска помилване. Твърдението, че лицето се разкайва за деянието присъства в част от молбите, както и това за невинност и несправедливо осъждане. През разглеждания период са малобройни случаите, когато лицето се укрива от правосъдието и/или се намира в чужбина и изтърпяването на наказанието не е започнало.

Когато молбите са подадени от адвокат, в тях основно се съдържат части от аргументите, използвани при обжалване на съдебния акт, твърдят се нарушения на

материалното и процесуалното право и недоказаност на деянието. Разглеждането на тези обстоятелства са извън компетенциите на Комисията по помилване.

Молбите от близките или трети лица обикновено повтарят мотивите на осъденото лице.

Видове престъпления

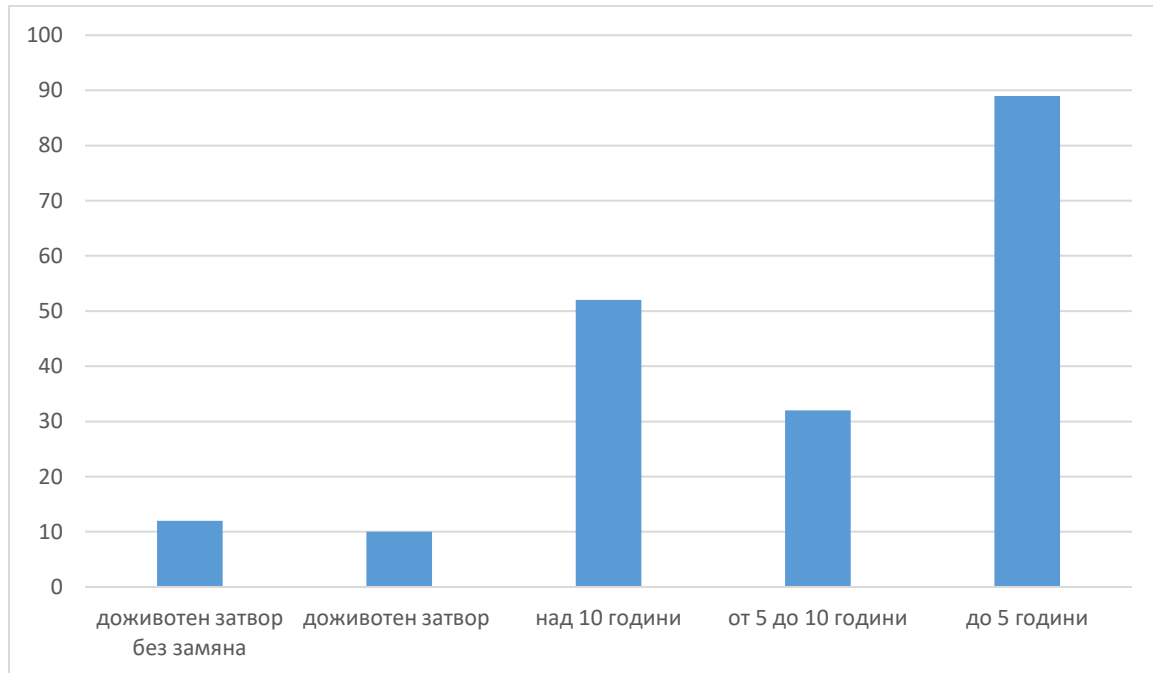

Освен горепосочените престъпления, молителите са извършили и документни престъпления, неплащане на издръжка, длъжностно присвояване, склоняване към проституция, както и участие в организирана престъпна група и др.

Следва да се отбележи, че нараства броят на престъпленията, извършени след употреба на наркотици, особено на тези по транспорта, както и тези за производството, държането и разпространението им.

За поредна година броят на приспособените и приети за изпълнение присъди на чуждестранни съдилища нараства.

Размер на наложеното наказание

Най-многобройни са молителите с наложено наказание до 5 години лишаване от свобода. Следват тези изтърпяващи наказание над 10 години, и тези, изтърпяващи от 5 до 10 г. лишаване от свобода. Молителите, изтърпяващите наказание доживотен затвор без замяна са по-голям брой от тези, изтърпяващи наказание доживотен затвор. В 4 от молбите се иска помилване за наказание лишаване от права, а в една – за пробация.

ПРАКТИКА НА КОМИСИЯТА

Предложенията си за откази от помилване по 218 от молбите Комисията е мотивирала със следните обстоятелства, които са идентични с тези от предишните години:

- помилването би представлявало ревизия на постановената присъда, т.е. би довело до изменение на действието ѝ чрез преоценка на същите факти и обстоятелства, които съдът вече е преценявал;

- помилването би представлявало омаловажаване на извършеното престъпление и проява на незачитане към вредите, понесени от пострадалите лица. Типични случаи са извършени много тежки престъпления срещу личността с множество пряко и косвено пострадали лица, особено ако в полза на последните има уважени, но неизплатени от осъдения граждански иски, като осъденият не е искрен в разкаянието си и съдебното му минало разкрива устойчив престъпен модел на поведение;
- помилването няма да подкрепи положителното развитие на личността на осъдения и неговата ресоциализация, тъй като такива процеси не се развиват и осъденият все още представлява риск за обществото;
- помилването би влязло в конкуренция с други приложими институти на наказателното и наказателно-изпълнителното право за облекчаване на наказателната репресия, като не предлага по-справедливо разрешение на случая.

По малък брой молби е установено известно положително развитие на осъдения, но напредъкът на корекционния процес е преценен като недостатъчен и неустойчив. Съгласно постоянната практика на Комисията обичайният ход на поправителния процес е очакван резултат от изтърпяване на наказанието, който сам по себе си не представлява основание за помилване. В няколко от случаите има повишение на риска от рецидив и влошаване резултатите от корекционния процес.

Комисията се е произнесла с предложение за прекратяване на разглеждането на общо 36 молби. Както и в предишни периоди, основанията за прекратяването се групират в няколко основни момента:

- молбата е подадена след скорошно произнасяне на Вицепрезидента с отказ от помилване и по случая не са настъпили нови и неизвестни на Комисията обстоятелства, които да налагат новото му разглеждане по същество;
- към датата на разглеждане на молбата от Комисията наказателното производство срещу молителя не е приключило и не му е наложено наказание с влязла в сила присъда;
- към датата на разглеждане на молбата наказателно-изпълнителното правоотношение е погасено, тъй като наказанието е изтърпяно или осъденият е починал;
- молителите не изтърпяват наказанието си в местата за лишаване от свобода и им е посочено да предоставят допълнителна информация на Комисията, за да бъде възможно разглеждането на случаите им, но в рамките на шест месеца не са изпратили исканите данни;
- молителят е направил искания, неотнормирани към института на помилването.

През изминалата година Комисията по помилването е направила две предложения за помилване, които са уважени и молителите са помилвани.

При разглеждането на всяка молба Комисията обсъжда поотделно и преценява в съвкупност система от обстоятелства, свързани с осъдения, неговата микросреда и обществения контекст, сред които: наличие и характеристики на престъпен модел на поведение, тежест на извършеното, особености на криминалната обстановка, мотиви, посткриминално поведение, съдебно минало, време от извършване на деянието, от

влизване на присъдата в сила и от изпълнението ѝ, наличие на прекъсване на изпълнението и др.; здравословното състояние на осъдения и отражението му върху изпълнението на наказанието; обстоятелства в семейството на осъдения и други близки до него лица и отражението на тези обстоятелства върху семейните правни и нравствени задължения на осъдения; промени в законодателството, премахващи или значително облекчаващи наказателната отговорност за съответния вид престъпления; приложимост на други институти за облекчаване на наказателната репресия.

СТАЖАНТСКА ПРОГРАМА И ДРУГИ ДЕЙНОСТИ

Проведе се ежегодната среща с кръжока по наказателно право на СУ „Св. Кл. Охридски“. През периода Комисията не продължи стажантската си програма.

ИЗВОДИ

Устойчивите тенденции, които Комисията наблюдава се проявиха и през изминалата година. Увеличава се броя на осъдените, които са придобили средно образование за сметка на тези, които са без образователен ценз. Увеличили са се молителите, които са трудово ангажирани, макар и в сферата на нискоквалифицирания физически труд. Намалява броят на молителите с чисто съдебно минало за сметка на рецидивиращите осъдени.

По отношение профила на извършените от молителите престъпления следва да се изведе тревожната тенденция на значителен превес на по-тежките умишлени престъпления – като най-голям е броят на извършените убийства и грабежи. Увеличават се случаите на извършване на повече от едно престъпление – грабеж, придружен с убийство; изнасилване, придружено с убийство; кражба, придружена с палеж и др., както и тези, извършени при рецидив. Употребата на наркотици и алкохол обикновено е придружена с извършването на транспортно престъпление, убийство, изнасилване.

Продължава наблюдаваната тенденция престъпленията против собствеността да се извършват от молители на по-млада възраст, докато тежките престъпления против живота и здравето – от молители в зряла възраст.

Процентът на молителите, извършили престъпления против собствеността – кражди, е значително намалял през този отчетен период. При по-тежките състави на престъпленията определено значим криминогенен фактор е употребата на алкохол и наркотици. Употребата на алкохол е доминиращ фактор преобладаващ при престъпленията против личността и при транспортните престъпления, както и при домашното насилие.

С оглед на функциите, с които Комисията е натоварена и в резултат на направените изводи, тя може да обърне внимание на необходимостта от реакция от компетентните органи на следните факти, които се наблюдават при разглеждане на случаите за помилване:

- въпреки множеството стратегически документи и програми, които са приети в дългосрочен план, липсва ефективна държавна политика по отношение на превенция на престъпността и последваща ресоциализация на изтърпелите наказание лишаване от свобода или условно-предсрочно освободени;

- необходимост от разработване на допълнителни и дългосрочни програми, насочени към лица, страдащи от зависимости (алкохолна, наркотична, хазартна), които да продължат и след освобождаването на осъдените от местата за лишаване от свобода, за да се запазят постигнатите резултати;

- създаване на програми за продължаваща грижа и за страдащите от психични заболявания осъдени, чието адекватно лечение се провежда само в местата за лишаване от свобода докато търпят наложеното им наказание.

Със съжаление може да се констатира, че и през изминалата година няма положително законодателно или друго развитие в тези области.